

Vida Imre: A neveléstudomány történelembölcseleti vonatkozásai. Bp. 1928. Lampel. (3-r., 208 l.)

Világosság. Katolikus tanügyi folyóirat. Csehszlovák köztársasági magyar katolikus tanárok és tanítók lapja. Felelős szerkesztő- és kiadóbizottság: Dinnyés Károly, Willand János, Csongrády Árpád. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Érsekújvár, Kórház-u. 27. I. évf., 1—2. sz. 1929. január—február. (N. 8-r., 48 l.)

VEGYES.

Helyreigazítás. A *Magyar Paedagogia* f. évi 1—2. számában Kemény Ferenc úr a *Technika és pedagógia* című nagyérdekű cikkében, a 13. lapon, Rousseau I. Értekezéséről ezeket írja: „A dijoni akadémia 1749-ben azt a pályakérdést tűzte ki: „*Si le progrès des sciences, et des arts a contribué à corrompre ou à épurer les mœurs?*“ (Vajjon a tudományok és a művészetek előmozdították-e az erkölcsök tisztaságát, vagy nem?)“ Kemény Ferenc úrnak ez idézetével csak félig van igaza, az csak félig-meddig híven adja vissza a dijoni akadémia pályatételét. Igaza van annyiban, hogy maga Rousseau ilyen alakban és szöveggel közli *Confessiójában* a dijoni akadémia pályatételét s ennek folytán azt az irodalomban is sokszor ilyen, kevésbé pontos szöveggel szokták idézni. Amde tudnunk kell, hogy Rousseau *Vallomásainak* 20 évvel az esemény után írt VIII. könyvében csak fejből idézte a pályakérdést s a hosszú idő, meg izgatott lelki állapota folytán, miként nem egy dátumbeli adatban, itt is tévedett. Igen, *Vallomásaiban* Rousseau s utána Kemény Ferenc úr nem híven idézi a pályakérdést, mert a *Mercure de France* októberi száma a dijoni akadémia pályatételét — amint E. Ritter genfi tanár, a Rousseau-Társaság alelnöke, a Rousseau-irodalom egyik legalaposabb ismerője a *Társaság Evkönyvében (Annales de la Société J. J. Rousseau, t. XI. 1918, p. 69.)* kimutatta — a következő szöveggel közölte: *Si le rétablissement des Sciences et des Arts a contribué à épurer les mœurs?* (Vajjon a tudományok és művészetek helyreállítása hozzájárult-e az erkölcsök megtisztításához?) De nemcsak ilyen távoli s nehezen ellenőrizhető, hanem közvetlen és szinte kézzelfogható bizonyítékunk is van arra, hogy a dijoni akadémia pályatétele így hangzott, nevezetesen az, hogy Rousseau pályaműve *ugyanazzal a címmel* jelent meg (s ezzel ellenmondok Kemény Ferenc úr ama további állításának is, hogy „Rousseau... tanulmánya... 1750-ben *Discours sur les sciences et les arts* címmel jelent meg“). Én ugyanis Rousseau I. Értekezését, amint hamarjában *Összes Műveinek* kezemügyébe eső, különféle helyről és időből eredő ötféle kiadásából megállapítottam, mindenütt a *Mercure*-ben közölt címmel találtam, legfeljebb némelyik kiadás meghosszabbítja a címet ekként: *Discours qui a remporté le prix de l'Académie de Dijon, Si le rétablissement etc.* Ez az öt kiadás a következő: Deux-Ponts, 1782; Bazel, 1793; Párizs, 1828; Párizs 1839; s végül a Hachette-cég kivonatos kiadása 1 kötetben (*Extraits de Rousseau*).

Rácz Lajos.

Válasz a helyreigazításra. Az ismert magyar Rousseau-specialista helyreigazítását köszönettel fogadom. Megjegyzem azonban, hogy a következő, rendelkezésemre álló munkákban a szóbanforgó pályamű címében majd *progrès*-t, majd *rétablissement*-t használnak. 1. Nouveau Larousse Illustré (VII, 406, Paul Morillot, professeur à la Faculté des lettres à Grenoble); „Si le *progrès*...“ 2. Grand Dictionnaire Universel Larousse (XIII, 1461): amikor Rousseau 1749-ben Diderot-t vincennes-i fogságában felkereste, „il ouvrit sur la route le Mercure de France, ses yeux tombèrent sur cette question posée par l'Académie de Dijon „Le *progrès* des sciences... a-t-il contribué...“ 3. La Grande Encyclopédie (XXVIII, 1063, Gustave Lanson nagy tanulmánya): a 2. alatt említett bevezetés után. „Si le *rétablissement* des sciences...“ Ezután röviden csak *Discours*-t említ. 4. Encyclopédie Universelle du XXe Siècle (XI, 18): „Le *rétablissement* des sciences...“ 5. The International Encyclopaedia (New-York, 1904, XVII, 318): „Wether the *reestablishment* of sciences and arts...“ Ellenben csak „*Discours* sur les sciences et les arts“. 6. Encyclopaedia Britannica, 11. kiad. 1911, XXIII, 776. és 13. kiad. 1926): „The effect of the *progress* of civilisation on morals 1750“ és „*Discours* sur les arts et sciences“. 7. Nouvelle Biographie Générale par Firmin Didot (Paris, 1862, 41. köt. 762, G. H. Morin cikke): „Discours qui a remporté le prix à l'Académie Dijon en 1750 sur cette question: Si le *rétablissement* etc. Paris, 1750 in 4°. Genève, 1751 in 8°.“ Ez az adat azért figyelemre méltó, mert még teljesebb és régebb keletű, mint a Helyreigazításban említettek.

Mindezt összefoglalva, megállapíthatjuk, hogy maguk a franciák is vegyest használták a *progrès* és a *rétablissement* kitételeket, Rousseau pedig a Helyreigazítás tanúsága szerint is a világosabb *progrès*-t, bizonyára azért, mert azt tartotta, hogy ez munkája szellemének, irányának jobban megfelel. Miért lennének hát én „rousseauubb“ Rousseaunál? *Kemény Ferenc.*

Szünidei tanfolyamok Jénában. Folyó év augusztus havában immár 35-ödször tartják meg Jénában a legkiválóbb szakemberek közreműködésével ezeket a tanfolyamokat, amelyeket külföldiek is sűrűn látogatnak. A beküldött nyomtatott Értesítő szerint a tanfolyamok a következő kilenc területet ölelik fel: I. Bölcsészet és lélektan. II. Pedagógia. III. Természettudományok. IV. Ház-tartástan és segédtudományok. V. A nyelv és a beszédzavarok. VI. Irodalom, művészet és testi nevelés. VII. Zenei nevelés. VIII. Idegen nyelvek. IX. Német nyelv és irodalom külföldiek részére. A két első csoportban a következő előadásokkal és előadókka találkozzunk. I. *Bölcsészet és lélektan*: 1. A Goethe-korabeli világnézet (Krüger—Giessen). 2. A német idealizmus öröke és korunk szellemi helyzete (Wundt—Jéna). 3. A jelenkor kulturális válsága és az etikai probléma (Linke—Jéna). 4. A mítosz filozófiája, egyben bevezetés a történelem-filozófia problémáiba (Haase—Erfurt). 5. Karakterológia (Ziehen—Halle). 6. Gyakorlati iskolai lélektan kísérletekkel (Peters—Jéna). Ezzel kapcsolatban 7. Bemutatók és gyakorlatok az iskolásgyermek lélektana köréből (Argelan-der Anna—Jéna). 8. Pszichoanalízis és pedagógia (Schneider—Stuttgart). II. *Pedagógia*: 1. A jelenkor kultúrpolitikai vitakérdései (Rein—Jéna). 2. Az

újabbkori oktatásügy kialakulásának irányelvei (Scheibner—Jéna). 3. Korunk pedagógiai áramlatai (Weiss—Jéna). 4. A kísérlet a pedagógiai kutatásban és gyakorlatban (Scheibner—Jéna). 5. Goethe Wilhelm Meister-e és a jelenkor pedagógiai kérdései (Wundt—Jéna). 6. Fröbel Frigyes és Montessori Mária (Sellmann—Hagen). 7. Munkatanítás és munkaiskola (Weiss—Jéna). 8. A munkaiskola gyakorlati alapjai, előadások és gyakorlatok (Denzer—Darmstadt). 9. A jelenkor vallásoktatásának kérdései (Reukauf—Coburg). 10. Az anyanyelv tanításának természetszerű módja (Sellmann—Hagen). 11. Bevezetés a geopolitikába, különös tekintettel az iskolai földrajzi és történelmi tanításra (Hennig—Düsseldorf). Bővebb felvilágosítással a titkárság szolgál: *Frl. Clara Blomeyer*, Jena, Carl-Zeiss-Platz 3. (k.)

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság III. Országos Értekezlete.
A Magyar Gyógypedagógiai Társaság június hó 2-án és 3-án Országos értekezletet tart Budapesten a vármegyeház közgyűlési termében. A kongresszus tárgya az idegesség megelőzése és az ideges gyermekek, valamint a nagyothallók és csökkentlátásúak védelme. Az előadásokat gyógypedagógusok, orvosok, bírák és egyetemi tanárok tartják. A kongresszus iránt óriási az érdeklődés és ezideig mintegy kétezren jelentették be részvételüket, köztük igen sok külföldi szakegyesület, orvosok és pedagógusok. Az Országos Értekezlet Szervező Bizottsága (Budapest, VII, Hermina-út 7.) készséggel ad részletes felvilágosítást és odaküldendők a tagsági jelentkezések is.

A III. Egyetemes Tanügyi Kongresszus határozati javaslatok korlátozott számban ki vannak nyomtatva és 2 pengő 20 fillér nyomda- és portóköltőségnek előre való beküldése fejében Tóth Arpád kongresszusi pénztárosnál (VIII, Práter-u. 59/c II. 27.) kaphatók.

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

† Quint József.

— Gyászbeszéd Quint József ravatalánál. —

Megtörve, könnyel szemünkben állunk ravatalod körül, Quint József! Amikor tíz nappal ezelőtt örömmel szorítottam meg kezedet, hogy mint új főigazgatót üdvözöljelek s a minisztérium belső munkatársává avassalak, már sápadtan álltál előttem, de férfias-daliás alakod távolról sem engedte sejtetni, hogy a *facies hippokratika* vonásai boronganak már arcodon.

Egy derékban kettétört hatalmas tölgy fekszik most előttünk, virágjában zúzta szét könyörtelenül a zord halál. Mi napról-napra újabb és újabb munkával halmoztunk el, s Te mindig minden munkát odaadó készséggel vállaltál s emberül teljesítettél. De nem gondoltunk arra, hogy ezt a sok teendőt fáradhatatlan elméd bírja ugyan, de fizikai szíved összeomlik alattuk.